

Sprawozdanie Zarządu Głównego Stowarzyszenia Otwarta Rzeczpospolita

za rok 2019

24 marca 2018 roku podczas Walnego Zebrania Sprawozdawczo–Wyborczego Członkiń i Członków Otwartej Rzeczpospolitej do Zarządu zostali wybrani: Magdalena Czyż, Marek Gumkowski, Jan Herczyński, Józef Lorski, Krzysztof Podemski, Adam Świtlik, Monika Wiczyńska, Irena Wóycicka, Damian Wutke. Zgodnie z uchwałą w sprawie ukonstytuowania się Zarządu Marek Gumkowski objął funkcję prezesa, Magdalena Czyż i Irena Wóycicka funkcje wiceprezesek, Jan Herczyński funkcję skarbnika, Damian Wutke – sekretarza. Pozostałe osoby weszły w skład Zarządu jako jego członkini i członkowie.

19 marca 2019 roku Monika Wiczyńska złożyła rezygnację z pełnienia funkcji członkini Zarządu Stowarzyszenia. Zarząd rezygnację przyjął i tego samego dnia podjął uchwałę o dokooptowaniu do swojego składu Piotra Jakuba Piotrowskiego. Wszystkie wymagane dokumenty z tym związane zostały złożone w Krajowym Rejestrze Sądowym, przez który zmiana została zatwierdzona.

W okresie sprawozdawczym Przewodniczącą Rady Programowej była Paula Sawicka.

W skład Komisji Rewizyjnej wchodziły następujące osoby: Natalia Woroszyńska jako Przewodnicząca, Antoni Sułek jako członek oraz Ludwika Wujec jako członkini.

W roku 2019 pracami biura Otwartej Rzeczpospolitej kierował Damian Wutke. Prace administracyjno-księgowo powierzyliśmy ponownie Ewie Mirkowskiej-Treugutt.

31 grudnia 2019 roku Otwarta Rzeczpospolita liczyła 204 członków zwyczajnych. W minionym roku przyjęliśmy 14 nowych osób.

W roku 2019 Stowarzyszenie Otwarta Rzeczpospolita było członkiem międzynarodowych organizacji: EGAM (European Grassroots Antiracist Movement) oraz AEDH (European Association for the defence of Human Rights).

W okresie sprawozdawczym odbyły się 4 zebrania Zarządu OR i 1 zebranie Rady Programowej.

1. Działalność statutowa

a/ monitoring aktów nienawiści

W okresie od 1 stycznia 2019 roku do 31 grudnia 2019 roku w ramach naszej działalności statutowej przesłaliśmy do organów ścigania (Policja, Prokuratura, Główna Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu) 100 zawiadomień o możliwości popełnienia przestępstwa ściganego z urzędu. Podział na poszczególne miesiące przedstawia się następująco: styczeń 2019 roku – 18 spraw; luty – 9; marzec – 7; kwiecień – 1; maj – 4; czerwiec – 5; lipiec – 23; sierpień – 14; wrzesień – 6; październik – 7; listopad – 4, grudzień – 2.

Większość zgłoszeń dotyczyła wypowiedzi publikowanych w internecie, o których byliśmy informowani za pośrednictwem portalu www.zglosnienawisc.otwarta.org. Zgodnie z przyjętymi przez nasz zespół procedurami, na wstępie ocenialiśmy wiarygodność zgłoszeń, a następnie, jeśli uznaliśmy że dana treść wyczerpuje znamiona czynu zabronionego, przekazywaliśmy sprawę organom ścigania.

Wśród zgłoszonych przez nas spraw znalazły się również te, które były szeroko znane opinii publicznej. Pierwsza dotyczyła Piotra Rybaka, który 28 stycznia 2019 roku na terenie byłego niemieckiego nazistowskiego obozu zagłady Auschwitz-Birkenau w trakcie swojego przemówienia wezwał do „walki z żydostwem i uwolnienia od niego Polski”. Kolejne zgłoszenie odnosiło się do antysemitckiego wpisu umieszczonego przez Jacka Bartyzela – wykładowcę Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Inna sprawa szeroko komentowana to wypowiedzi radczynie prawnej Ewy Rzeuskiej, która wielokrotnie dopuściła się kłamstwa oświęcimskiego. Interweniowaliśmy również w sprawie naklejek „Strefa wolna od LGBT”, które dystrybuowała „Gazeta Polska”, a także w sprawie homilii arcybiskupa Marka Jędraszewskiego, który mówił o „tęczowej zarazie”.

W okresie sprawozdawczym prezes Stowarzyszenia złożył w charakterze świadka zeznania na Policji w 17 wniesionych przez Otwartą Rzeczpospolitą sprawach; dwa razy wystąpił jako świadek przed Oddziałową Komisją Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Warszawie i raz przed Sądem Rejonowym w Częstochowie – w sprawach toczących się w związku z wniesionymi przez nas zawiadomieniami.

b/ interwencje prawne i ich skutki

Niewyczerpanie znamion czynu zabronionego było przyczyną odmowy wszczęcia lub umorzenia dochodzenia w 34 zgłoszonych przez nas sprawach. Niewykrycie sprawcy – w 18 sprawach. W przypadku 10 spraw nie znamy przyczyny odmowy wszczęcia lub umorzenia dochodzenia. Zgodnie z art. 325e par. 1 kpk postanowienie o wszczęciu lub odmowie wszczęcia dochodzenia, jego umorzeniu oraz zawieszeniu nie wymaga uzasadnienia (konstytucyjność tego przepisu potwierdził w 2014 roku Trybunał Konstytucyjny). W przypadku jednego zawiadomienia postępowanie zostało zawieszone do czasu uzyskania danych od operatora sieci telekomunikacyjnej. W pozostałych sprawach nadal nie znamy rozstrzygnięcia – 13 z nich zostało przekazanych do innych jednostek (nie wydano decyzji o wszczęciu lub odmowie wszczęcia dochodzenia), 16 postępowań zostało wszczętych i nadal się toczą, w przypadku 6 zawiadomień organy ścigania nie wydały żadnej decyzji.

W 3 przypadkach Prokuratura przesłała do sądu akt oskarżenia. Pierwsza z nich to sprawa Piotra Rybaka (skazanego wyrokiem nakazowym na rok prac społecznych). Druga dotyczy wpisu internauty, który pochwałał Holokaust i sugerował konieczność całkowitego zgładzenia Żydów (w maju 2019 do Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia przesłano akt oskarżenia, rozprawa jeszcze się nie odbyła). Ostatnia sprawa dotyczy gróźb kierowanych pod adresem Jerzego Owsiaka (akt oskarżenia przesłano do Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa; nie znamy terminu posiedzenia).

c/ odwołania i zażalenia od decyzji o niepodjęciu lub umorzeniu postępowania

Wydano 13 postanowień o odmowie wszczęcia lub umorzeniu dochodzenia w związku z niewyczerpaniem znamion czynu zabronionego. Takie decyzje skutkowały złożeniem przez Stowarzyszenie zażaleń. W 12 przypadkach Prokuratura nie przychyliła się do treści zażaleń, przekazała je do właściwego sądu, który utrzymał postanowienie w mocy. Tak było również

w przypadku naklejek „Strefa wolna od LGBT” – 20 grudnia 2019 roku Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia zażalenie nie uwzględnił i utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie.

Nasze zażalenie na decyzję dotyczącą homilii abpa Jędraszewskiego oczekuje nadal na rozpoznanie przez sąd.

d/ interwencje społeczne oraz monitoring inicjatyw na rzecz tolerancji

Ta działalność Stowarzyszenia obejmuje uczestnictwo w zbiorowych protestach i petycjach, tworzenie i wysyłanie listów i pism do przedstawicieli administracji rządowej i samorządowej różnego szczebla, instytucji i organizacji itp., a także wystąpienia przedstawicieli Stowarzyszenia w mediach (wypowiedzi dla prasy, w radiu i telewizji). W okresie sprawozdawczym zainicjowaliśmy 15 takich interwencji, a w 6 dołączyliśmy do innych inicjatyw jako sygnatariusze listów i oświadczeń zbiorowych. Rejestrowaliśmy również i wspieraliśmy wydarzenia świadczące o przeciwdziałaniu aktom nietolerancji, reagowaniu na nie i zapobieganiu im podejmowane przez instytucje oraz organizacje pozarządowe. Ważniejsze tego rodzaju inicjatywy Stowarzyszenia zostały opisane w *Kalendarium ważniejszych wydarzeń i inicjatyw* – pkt. 3).

2. Konkurs prac magisterskich im. Jana Józefa Lipskiego

Do organizowanej przez Otwartą Rzeczpospolitą XXIV edycji Konkursu prac magisterskich im. Jana Józefa Lipskiego zakwalifikowano 28 prac, spośród których wyłoniono 6 prac, którym przyznano nagrody i wyróżnienia. Dwie prace otrzymały nagrodę I stopnia (jedną ufundowaną przez Stowarzyszenie Otwarta Rzeczpospolita; drugą im. Joanny Wiszniewicz, ufundowaną przez krąg Jej przyjaciół), czterem pracom przyznano wyróżnienia (w tym wyróżnienie specjalne ufundowane przez Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza). Uroczystość rozdania nagród XXIV edycji Konkursu odbyła się 13 czerwca 2019 r. w sali im. Adama Mickiewicza w Pałacu Staszica. Nazwiska laureatów, tytuły prac oraz sprawozdanie z wręczenia i rozmowy z wyróżnionymi autorami można znaleźć na stronie www.otwarta.org.

Do XXV edycji Konkursu w 2020 r. zakwalifikowano 30 prac.

3. Kalendarium ważniejszych wydarzeń i inicjatyw

Rok 2019

04.01

W programie „Fakty po Faktach” w TVN gościła Przewodnicząca Rady Programowej OR Paula Sawicka. W trzeciej części programu razem z prof. Moniką Płatek komentowały nominację Adama Andruszkiewicza na wiceministra cyfryzacji, początek procesu ws. delegalizacji Stowarzyszenia Duma i Nowoczesność, a także zablokowanie przez PiS uchwały na temat ustanowienia Roku Marka Edelmana.

14.01

Po tragicznej śmierci Pawła Adamowicza wystosowaliśmy oświadczenie, w którym przypominaliśmy, że droga od nienawistnych słów do czynów jest niezwykle krótka. Apelowaliśmy o bycie razem, stworzenie wspólnoty, reagowanie na każde zło, bo do tego, aby urosło, wystarczy tylko, żeby przyzwoici ludzie nic nie robili. Autorem oświadczenia był sekretarz Zarządu Damian Wutke.

15.01

Podpisaliśmy list organizacji społecznych skierowany do Jurka Owsiaaka. W związku z jego decyzją o ustąpieniu z funkcji szefa WOŚP wyrażaliśmy solidarność z nim, zapewniając o wsparciu i szacunku dla jego decyzji. Ostatecznie, w dniu pogrzebu Pawła Adamowicza, Owsiaak ogłosił, że pozostaje na stanowisku.

18.01

Przyłączyliśmy się do apelu zainicjowanego przez Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej, a skierowanego do uczestników życia publicznego z prośbą o zaprzestanie używania języka nienawiści.

24.01

Zgodnie z zapowiedzią złożoną po zabójstwie prezydenta Gdańska, Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawił ministrowi sprawiedliwości–prokuratorowi generalnemu listę spraw, w których,

zdaniem Rzecznika, zachowania prokuratorów budzą wątpliwości. Do swej listy, na której jest 21 pozycji, Rzecznik dołączył 10 przykładów przedstawionych mu przez Stowarzyszenie Otwarta Rzeczpospolita (jeden z nich powtarza się na listach RPO i OR).

28.01

Złożyliśmy zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu w sprawie wypowiedzi Piotra Rybaka na terenie byłego obozu Auschwitz-Birkenau. Sekretarz Zarządu komentował sprawę w dzienniku „Rzeczpospolita”. Przypomniął, że w 2017 r. Otwarta Rzeczpospolita zawiadomiła prokuraturę w sprawie prowadzonego przez Rybaka hostelu Dom Polski w Cesarzowicach, przed którym umieścił banner „Zakaz wstępu Żydom, komuchom oraz wszystkim złodziejom i zdrajcom Polski”. W lipcu 2018 r. prokuratura umorzyła dochodzenie. Złożyliśmy zażalenie, ale nie zostało jeszcze rozpoznane. Zdaniem OR to, co stało się, jest „efektem pobłażania dla sprawców przestępstw z nienawiści”.

13.02

W Sądzie Rejonowym w Częstochowie rozpoczął się proces Konrada R., w środowiskach narodowych znanego jako raper „Stopa”. Prokuratura oskarżyła go o publiczne nawoływanie do nienawiści na tle narodowościowym m.in. w antysemitycznym utworze „Gdybym był bogaty”, o którym raper mówi dziś, że go nie pamięta. Wniosek o ściganie rapera „Stopy” – jednego z „bardów” ONR – Stowarzyszenie Otwarta Rzeczpospolita przesłało do częstochowskiej prokuratury w marcu 2018 r. Stało się to krótko po tym, jak raper „Stopa” na YouTube opublikował wzmiankowany antysemityczny utwór. Zawiadomienie oraz link do tekstu utworu anonimowy internauta przesłał Stowarzyszeniu. W procesie zeznawał prezes Zarządu OR Marek Gumkowski.

20.02

Przed siedzibą Rzecznika Praw Obywatelskich odbyła się pikiet solidarności z dr Adamem Bodnarem. Wzięło w niej udział kilkadziesiąt osób, wręczono Rzecznikowi list popierający jego stanowisko. Po raz pierwszy w historii Rzecznik Praw Obywatelskich, urzędnik państwowy, został pozwany przez telewizję publiczną za to, że sumiennie wypełniając powierzone mu konstytucyjne obowiązki, postawił pytanie, czy nienawistna forma przekazu mediów publicznych mogła motywować mordercę prezydenta Pawła Adamowicza. W ocenie władz TVP narusza to jej dobra osobiste. W pikiecie wzięli udział m.in. Paula Sawicka i Damian Wutke.

20.02

W związku z tak zwaną „ogólnopolską kampanią przeciw roszczeniom żydowskim”, wszczętą przez Stowarzyszenie Marsz Niepodległości, OR wydała oświadczenie, w którym protestowaliśmy przeciwko powtarzanym kłamliwym stwierdzeniom i wzywaliśmy do reagowania na tę antysemitkę nagonkę. Oświadczenie podpisali Paula Sawicka i Marek Gumkowski.

25.02

W odpowiedzi na szokujące i szkodliwe wypowiedzi Małopolskiej Kurator Oświaty Barbary Nowak, która przyrównała orientację homoseksualną do przestępstwa pedofilii, dołączyliśmy do apelu organizacji prawnoczwolniczych żądających jej odwołania. Apel skierowany do Ministra Edukacji Narodowej zainicjowała Kampania Przeciw Homofobii. Do dzisiaj pozostał bez odpowiedzi, a Barbara Nowak nadal zajmuje stanowisko kuratora.

01.03

W związku z mylącymi interpretacjami amerykańskiej ustawy JUST (zwanej też popularnie, choć błędnie, ustawą 447) opublikowaliśmy na naszej stronie internetowej wyjaśnienie, które przypomina, iż roszczeń, o których mowa we wskazanej ustawie, nie można nazywać roszczeniami żydowskimi, gdyż prawo zgłaszania roszczeń ma każdy obywatel Stanów Zjednoczonych, bez względu na narodowość, który jako obywatel państwa europejskiego utracił majątek podczas II wojny światowej. Wyjaśniliśmy też, że ustawa JUST nie stanowi jakiegokolwiek zagrożenia dla Polski i jej obywateli. Autorem wyjaśnienia był członek Zarządu OR Piotr Jakub Piotrowski.

17.03

Organizacje obywatelskie: KOD, Obywatele RP, PO, SLD, Partia Razem, Wiosna, Anarchistyczne Kielce, Opozycja Uliczna, Stowarzyszenie im. Jana Karskiego, Stowarzyszenie Polska Walcząca przeciw Faszyzmowi oraz Otwarta Rzeczpospolita wezwały prezydenta Kielc do cofnięcia zgody na występ neofaszystowskiego zespołu Hungarica. Decyzją Pana Prezydenta Wenty z 18 marca koncert został odwołany.

04.04

Opublikowaliśmy oświadczenie, w którym wyrażaliśmy swoje najgłębsze oburzenie wobec treści i metod prowadzonej w wielu polskich mediach, drukowanych i internetowych, kampanii oszczerstw i kłamstw nt. badań dotyczących relacji polsko-żydowskich w czasie II wojny światowej i w latach późniejszych. Była to reakcja na zajęcia podczas konferencji naukowej „Nowa polska szkoła badań nad Zagładą”, która odbywała się w Paryżu pod patronatem *École des Hautes Études en Sciences Sociales*.

05.04

W związku z marcową tzw. pielgrzymką ruchów narodowych na Jasną Górę, podczas której 1500 członków Młodzieży Wszechpolskiej, Obozu Narodowo-Radykalnego, Ruchu Narodowego oraz Związku Żołnierzy Narodowych Sił Zbrojnych sprofanowało, nie pierwszy raz, powagę tego sanktuarium, czyniąc z niego arenę wypowiedzi szerzących nienawiść wobec określonych grup społecznych, politycznych, etnicznych, religijnych i narodowych, prezentując nacjonalistyczne symbole falangi oraz tzw. mieczyki Chrobrego, OR była sygnatariuszem – obok Demokratycznej RP i Chryścijan dla Demokracji – apelu do Papieża Franciszka. Papież jest bezpośrednim zwierzchnikiem Zakonu św. Pawła Pustelnika, który opiekuje się Jasną Górą. Apel pozostał bez odpowiedzi, a pielgrzymka ruchów narodowych ma się również odbyć w 2020 roku.

18.04

Setki osób przybyły na warszawski Plac Bankowy, aby wziąć udział w ceremonii wirtualnej odbudowy Wielkiej Synagogi. Realizując pomysł artystki Gabi von Seltmann, Stowarzyszenie Otwarta Rzeczpospolita uczciło w ten sposób kolejną rocznicę wybuchu powstania w warszawskim getcie. Posługując się nasyconymi emocjami obrazami i dźwiękiem, „odbudowaliśmy” wirtualnie Wielką Synagogę, zburzoną przez Niemców po upadku powstania. W trakcie ceremonii można było usłyszeć archiwalne nagranie śpiewu kantora tej synagogi, Gerszona Siroty, który zginął w warszawskim getcie, oraz fragmenty wiersza *Bashert*, które przeczytały autorka, Irena Klepfisz, córka Michała Klepfisza, żołnierza ŻOB, oraz Przewodnicząca Rady Programowej Otwartej Rzeczpospolitej Paula Sawicka.

19.04

Odbyły się II Niezależne (w III RP) Obchody Wybuchu Powstania w Getcie Warszawskim. Razem z organizacjami: Antyfaszystowska Warszawa, Koalicja Antyfaszystowska, Historia Czerwona, Studencki Komitet Antyfaszystowski, Syrena, Porozumienie Inicjatyw Obywatelskich, KN Tęcza oraz chórem WLH im. Jacka Kuronia przypomnieliśmy o tym, co stało się 76 lat temu. Przypomnieliśmy tych, którzy walczyli. Przypomnieliśmy tych, którzy zginęli. Przypomnieliśmy tych, którzy pamięć o tym podtrzymywali: Marka Edelmana, Jacka Kuronia, Lechosława Goździka, Mirosława Sawickiego, Kazika Ratajzera, Noemi Korsan, Zofię Kuratowską, Ankę Kowalską, Chawę Raban, Julię Hartwig i wielu innych.

24.04

„Z oburzeniem i wielkim zaniepokojeniem przyjęliśmy informację o wydarzeniach, które miały miejsce 19 kwietnia w Pruchniku. Wykorzystano kultywowany podobno od XVII wieku rytuał bicia kukły Żyda mającej symbolizować Judasza, w połączeniu z pełnymi agresji wymierzanymi w Żydów okrzykami, nie tylko do utrwalania wielowiekowego ludowego antysemityzmu, ale również w celu aktualnego rozpalania ksenofobicznej nienawiści” – napisaliśmy w liście, który skierowaliśmy do proboszcza pruchnickiej parafii, burmistrza Pruchnika, przewodniczącego Rady Miejskiej oraz dyrektorów wszystkich placówek edukacyjnych w mieście. List w imieniu Stowarzyszenia podpisali Paula Sawicka oraz Marek Gumkowski. 29 kwietnia nadeszły odpowiedzi ze Szkoły Podstawowej nr 1 oraz Przedszkola w Pruchniku. „My – nauczyciele i dyrekcja Szkoły Podstawowej nr 1 w Pruchniku – wyrażamy głęboki żal i smutek zwłaszcza z tego powodu, że wśród uczestników owego zdarzenia byli także nasi uczniowie wraz z rodzicami. Tak jak Państwo, jesteśmy oburzeni zachowaniem niektórych uczestników demonstracji. Wyrażamy dezaprobatę wobec tego typu zachowań, jakimi były okrzyki skierowane przeciwko Żydom, połączone z ciosami zadawanymi kukle kijem” – napisała Magdalena Długosz, dyrektorka SP nr 1 w Pruchniku. W podobnym tonie utrzymany był list, który nadszedł od Bożeny Szkoły – dyrektorki Przedszkola Samorządowego nr 1 w Pruchniku.

06.05

Wspólnie z Polskim PEN Clubem oraz „Gazetą Wyborczą” zorganizowaliśmy dyskusję „O stanowieniu demokracji. W trzydziestolecie obrad Okrągłego Stołu i wyborów czerwcowych 1989 roku”. W dyskusji udział wzięli: Maria Ejchart-Dubois, Adam Michnik, Janusz Reykowski, Krystyna Starczewska oraz Wadim Tyszkiewicz. Poprowadzili ją wiceprezeska Otwartej Rzeczypospolitej Magdalena Czyż oraz prezes Polskiego PEN Clubu Adam Pomorski.

13.06

Skierowaliśmy do Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w Szczecinie skargę na działania radcy prawnego Ewy Rzeuskiej, członka tamtejszej Izby, która, biorąc udział w programie telewizyjnym Komentarz Mediów Narodowych wyemitowanym 24 maja 2019 r., zaprzeczała, iż w byłym niemieckim nazistowskim Obozie Koncentracyjnym i Zagłady Auschwitz były mordowane przywożone tam osoby narodowości żydowskiej i twierdziła, że Żydzi pełnili tam jedynie funkcje nadzorcze i pomagali w mordowaniu Polaków, czym naruszyła art. 11 w zw. z art. 25 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego oraz art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1984 r. o radcach prawnych. Postępowanie wyjaśniające trwa nadal. W tej sprawie 24 września br. Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w Szczecinie wydał postanowienie o wszczęciu dochodzenia dotyczącego możliwego naruszenia godności zawodu w działalności publicznej, a także naruszenia etycznego obowiązku złożenia wyjaśnień. Postępowanie nadal trwa.

15.06

W Wąwolnicy zdemolowano zakład kamieniarski mężczyzny, który współpracował z fundacją ratującą pamięć po żydowskich ofiarach Zagłady. Policja poinformowała, że sprawca wjechał tam koparką i zniszczył budynek, samochody oraz sprzęt. Fundacja Zapomniane podała wiadomość, że w tej sprawie niepokojący jest także pozostawiony tam antysemitowski napis, prawdopodobnie umieszczony przez sprawcę ataku. Przewodnicząca Rady Programowej Paula Sawicka oraz Prezes Zarządu Marek Gumkowski wystosowali list do właściciela zakładu Krzysztofa Kolibskiego, w którym wyrazili uznanie dla jego działań służących dobru wspólnoty oraz zapewnili o solidarności z jego działaniami.

W liście do wójta gminy Wąwolnica zwrócili się z prośbą o udzieleniu poszkodowanemu wszelkiej możliwej pomocy oraz wyrażali nadzieję, że lokalne władze dostrzegą i docenią działalność kamieniarza.

01.07

Czterdzieści trzy polskie organizacje społeczne, a wśród nich Stowarzyszenie przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii Otwarta Rzeczpospolita, podpisały list solidarności z Rzecznikiem Praw Obywatelskich. Była to reakcja na ataki władz i mediów publicznych

w związku z jego interwencją dotyczącą ochrony godności człowieka podczas zatrzymania podejrzanego o dokonanie zbrodni w Mrowinach.

15.07

10 lipca Europejska Partia Ludowa (EPP) nominowała Balázsa Hidvéghiego, węgierskiego eurodeputowanego z partii Fidesz, na stanowisko wiceprzewodniczącego Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych Parlamentu Europejskiego. Członkowie Komisji zdecydowali jednak o odroczeniu głosowania na tą kandydaturę. Hidvéghi był jednym z głównych autorów medialnej strategii rządu Viktora Orbana w ostatnich latach. Był szczególnie aktywny podczas publicznych kampanii oszczerstw na Węgrzech, szczególnie w stosunku opozycji politycznej, organizacji pozarządowych i krytycznych dziennikarzy. List w tej sprawie, zainicjowany przez European Civic Forum, podpisało blisko 150 organizacji z Unii Europejskiej, w tym kilkanaście z Polski – m. in. Fundacja im. Stefana Batorego, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Stowarzyszenie Otwarta Rzeczpospolita, Inicjatywa Wolne Sądy.

19.07

Po Marszu Równości w Białymstoku Kampania Przeciw Homofobii wydała oświadczenie, w którym czytamy m.in.: „Czas powiedzieć to głośno – życie osób LGBT w Polsce jest zagrożone. Dzisiaj, gdy wszystkie granice zostały już przekroczone, nie ma wymówki dla bierności. Czas wspólnie stawić czoła nienawiści”. OR razem ze 153 polskimi organizacjami społecznymi przyłączyła się do tego oświadczenia.

22.07

Przewodnicząca Rady Programowej OR Paula Sawicka powiedziała w rozmowie w „Faktach po Faktach” w TVN, że w faszyzmie „chodzi o całą drogę, którą odbyliśmy, którą odbyli nasi rodzice i dziadkowie, zanim doszło do komór gazowych”. Odnosząc się do wydarzeń w Białymstoku, mówiła, że polowało się na ludzi, wykluczało się ich ze względu też na orientację seksualną, na inną narodowość czy religię.

31.07

W Dniu Pamięci Warszawy, poprzedzającym 75. rocznicę wybuchu powstania warszawskiego, w uznaniu zasług dla stolicy Polski wręczono Nagrody Miasta Warszawy. Wśród laureatek znalazły się m.in. związane z Otwartą Rzeczpospolitą: Paula Sawicka – wieloletnia prezeska Zarządu,

obecnie Przewodnicząca Rady Programowej; Irena Wóycicka – współzałożycielka i pierwsza prezeska Zarządu, obecnie wiceprezeska Zarządu, oraz Ludwika Wujec, wieloletnia członkini OR, przewodnicząca Komisji Rewizyjnej w poprzednich kadencjach, obecnie jej członkini.

Wszystkie Laureatki, obok działalności w naszym Stowarzyszeniu, łączy również działalność w opozycji demokratycznej w czasach PRL.

07.08

W związku z oburzającymi słowami, które wypowiedział w trakcie kazania abp Marek Jędraszewski, skierowaliśmy list do przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski oraz Prymasa Polski. Pisaliśmy w nim m.in.: „Kazanie arcybiskupa Marka Jędraszewskiego dotyczy nie tylko osoby deklarującej się jako geje, lesbijki i osoby transseksualne. Dotyka wszystkich tych, dla których wartością jest godność drugiego człowieka. Wyrażamy swoje oburzenie słowami arcybiskupa Marka Jędraszewskiego i stajemy razem z tymi, którzy są bici”. List w imieniu Stowarzyszenia podpisali Paula Sawicka oraz Marek Gumkowski. List do dzisiaj pozostał bez odpowiedzi.

19.08

W reakcji na wydarzenia w Białymstoku, homilię Marka Jędraszewskiego i przybierającą na sile nagonkę na osoby LGBT opublikowaliśmy spot „Kto zaprotestuje, kiedy ciebie zaatakują” (zob. [YouTube](#)). Wystąpili w nim: Andrzej Seweryn, Magdalena Boczarska, Krzysztof Materna, Julia Kijowska, Bożena Stachura, Jacek Kleyff, Filip Kosior i Maria Dębska. Spot jest dostępny na naszej stronie internetowej.

03.09

Wystosowaliśmy list w sprawie prof. Aleksandra Nalaskowskiego, który w swoim artykule w tygodniku „Sieci” dopuścił się ataku na osoby nieheteronormatywne, obrażając je i naruszając ich godność, m.in. nazywając uczestników Marszów Równości „wędrującymi gwałcicielami”. List do JM Rektora UMK, z odpisem do Dziekana Wydziału Pedagogicznego i Rzecznika Dyscyplinarnego, skierował w imieniu Stowarzyszenia sekretarz Zarządu Damian Wutke.

10 września 2019 r. Rzecznik Dyscyplinarny UMK ds. Nauczycieli Akademickich wszczął postępowanie wyjaśniające. Jednak 18 września prof. Aleksander Nalaskowski został odwieszony po spotkaniu z rektorem UMK Andrzejem Tretynem. Poprzednia decyzja – zawieszenie pedagoga na okres 3 miesięcy – uzasadniona była tym, że prof. Nalaskowski mógł dopuścić się postępowania niegodnego nauczyciela akademickiego. „Rektor podjął decyzję o uwzględnieniu odwołania, jednocześnie polecając prof. Nalaskowskiemu większą roztropność w formułowaniu swoich tekstów publicystycznych. Postępowanie wyjaśniające w sprawie będzie kontynuowane” – głosił komunikat wydany przez UMK.

04.09

Wystosowaliśmy pismo do Prezesa PLL LOT, w którym prosiliśmy o wyjaśnienie powodu, dla którego na pokładach samolotów dostępne było czasopismo „Nowe Państwo”, na którego okładce umieszczono homofobiczną grafikę i tekst *Czy zagraża nam tęczowa zaraza?*.

18 września br. nadeszła odpowiedź Stefana Malczewskiego, członka Zarządu PLL LOT, w której podkreśla on, że „w Polskich Liniach Lotniczych LOT kierujemy się najwyższym szacunkiem w stosunku do wszystkich Pasażerów – bez względu na ich poglądy, pochodzenie, przekonania religijne czy orientację seksualną. [...] Jednocześnie w pełni uznajemy wolność prasy jako fundament demokratycznego ustroju naszego państwa i wspólnoty europejskiej”.

06.09

Miasto Stołeczne Warszawa po raz drugi zorganizowało plebiscyt na Warszawianki Roku oraz Warszawianki Przemian. Wśród nominowanych do tytułu Warszawianki Przemian powodem naszej szczególnej dumy i radości były nominacje dla członkiń i aktywnych działaczek OR: Ludwiki Wujec i Krystyny Starczewskiej. Obie od lat związane są z naszym Stowarzyszeniem, angażując się w jego prace – pierwsza m.in. jako wieloletnia przewodnicząca Komisji Rewizyjnej, a obecnie jej członkini, druga jako członkini Rady Programowej. Raz jeszcze serdecznie gratulujemy!

11.09

„Z wielkim oburzeniem i niedowierzaniem przyjęliśmy ogłoszenie opublikowane na stronie internetowej Urzędu, w którym zaprasza Pan na szkolenie «Gender-queer, jako nowa/pełzająca ideologia niszcząca człowieka i rodzinę». Za niedopuszczalne uznajemy określanie osób

nieheteronormatywnych mianem „ideologii” i zarzucanie im niszczenia człowieka i rodziny. Osoby nieheteronormatywne – geje, lesbijki, osoby biseksualne, transpłciowe – są ludźmi, zasługują na taki sam szacunek jak każdy inny człowiek bez względu na pozostałe przymioty. Należy powtarzać to bez ustanku – w pierwszym rzędzie jesteśmy ludźmi! I żaden człowiek nie może być nazywany ideologią. Warto podkreślić, że osoby LGBT również tworzą rodziny!” – napisał w imieniu Stowarzyszenia w liście do burmistrza Kalwarii Zebrzydowskiej sekretarz Zarządu Damian Wutke.

List do dzisiaj pozostał bez odpowiedzi.

13.09

W Łodzi odbyły się kolejne Igrzyska Wolności, organizowane przez środowisko skupione wokół czasopisma „Liberté”. W dyskusji „Jak pokonać antysemityzm w Polsce?” wzięła udział Paula Sawicka – Przewodnicząca Rady Programowej OR.

18.09

Objęliśmy patronatem spektakl teatralny *Laramie* zrealizowany przez Teatr Fundacji Edukacji Teatralnej i Artystycznej wraz z Teatrem Dramatycznym na Woli im. T. Łomnickiego. Sztuka odwołuje się do autentycznego wydarzenia: morderstwa 21-letniego Matthew Sheparda, studenta Uniwersytetu Wyoming, geja, dotkliwie pobitego, torturowanego w mieście Laramie w stanie Wyoming w USA.

02.10

W Bibliotece Publicznej w Dzielnicy Śródmieście m.st. Warszawy odbył się wernisaż wystawy „Marek Edelman. Nauczyciel wolności w fotografiach Anny Beaty Bohdziewicz”. Stowarzyszenie OR było wydawcą katalogu do wystawy, na który środki zebraliśmy za pośrednictwem portalu zrzutka.pl. Ponadto Paula Sawicka wspólnie z Józefem Duriaszem byli autorami wprowadzenia do katalogu i podpisów do fotografii.

04.10

W ramach Roku Antyfaszystowskiego Studencki Komitet Antyfaszystowski, Koło Badań Nad Nowym Autorytaryzmem oraz Uniwersytet Zaangażowany po raz kolejny uczciły pamięć żydowskich studentek i studentów – ofiar getta ławkowego. Wśród przemawiających podczas

uroczystości były członkinie Rady Programowej Otwartej Rzeczypospolitej – Helena Datner i Elżbieta Janicka.

07.10

W krakowskim Muzeum Galicja odbyła się dyskusja „Edelman i czasy współczesne”. Wzięła w niej udział Paula Sawicka, Przewodnicząca Rady Programowej OR.

07.10

Opublikowaliśmy spot „Trzeba być z tym, który jest bity i poniżany” (zob. [YouTube](#)). Jest on wezwaniem do udziału w nadchodzących wyborach parlamentarnych, opowiedzenia się po stronie wartości konstytucyjnych i obrony praw człowieka. Produkcja spotu została sfinansowana dzięki wsparciu udzielonemu przez Fundusz Obywatelski.

W spocie wystąpili: Jerzy Trela, Radosław Krzyżowski, Katarzyna Grabowska, Adam Nawojczyk, Krystyna Zachwatowicz-Wajda, Krzysztof Zawadzki, Urszula Grabowska, Anna Pijanowska, Anna Radwan oraz Ewa Kaim. Spot można obejrzeć na stronie internetowej OR

18.10

W Centrum Łowicka w ramach społecznych obchodów Roku Marka Edelmana odbyła się dyskusja „Marek Edelman bohaterem narodowym?”. Rozmawiano „mimo różnic”: o obecnej recepcji postaci doktora Marka Edelmana; o poczuciu tożsamości narodowej i o tym, co je wyznacza; o architekturze narodowych panteonów oraz o tym, do czego są narodom potrzebne; o bohaterstwie narodowym – czy dziś tak samo je rozumiemy jak w przeszłości. Rozmawiali: Daria Chibner (Klub Jagielloński), Bartosz Bartosik („Więź”), Agata Szczęśniak (OKO.press) oraz publiczność. Spotkanie prowadzili: Bogdan Białek (Stowarzyszenie im Jana Karskiego) i Paula Sawicka (Stowarzyszenie Rok Marka Edelmana, Otwarta Rzeczpospolita).

Wydarzenie było firmowane przez Stowarzyszenia: Rok Marka Edelmana, Otwarta Rzeczpospolita i Stowarzyszenie im. Jana Karskiego

18.10

W Zespole Szkół Społecznych im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego w Człuchowie rozpoczęto projekt „Szacunek się”. Do udziału w nim zostali zaproszeni uczniowie i uczennice z miejskich szkół.

Tego dnia na człuchowskim zamku odbył się wykład na temat narracji nienawiści, propagowania określonego obrazu świata, stosunku do Innego, korzyści z praktykowania „języka żyrafy”, czyli języka porozumienia bez przemocy. Młodzież uczestniczyła w warsztatach związanych z wyżej podanymi zagadnieniami. Jednym z gości wydarzenia był Damian Wutke – sekretarz Zarządu Otwartej Rzeczypospolitej, który zapoznał uczestników z działalnością Stowarzyszenia, zaprezentował spoty promujące działalność OR w walce z językiem nienawiści i opowiedział o ideach, które przyświecają Stowarzyszeniu. Przeprowadził również warsztaty z młodzieżą, na których poruszał zagadnienia dyskryminacji, tolerancji, przeciwdziałania nienawiści. Zachęcał również do aktywnej postawy i reagowania na najmniejsze przejawy mowy i czynów nienawiści.

Szczególne podziękowania i wyrazy uznania za podjętą inicjatywę skierowaliśmy do organizatorki spotkania Pani Małgorzaty Stankowskiej-Staszczuk.

21.10

W Ośrodku „Karta” odbyła się dyskusja „Po co nam społeczeństwo obywatelskie?”. O sensie obywatelskiej aktywności oraz solidarności tzw. trzeciego sektora rozmawiali: Paweł Marczewski, szef działu Obywatele w forumIdei Fundacji Batorego; Danuta Przywara, prezeska Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka; Paula Sawicka, przewodnicząca Rady Programowej Stowarzyszenia „Otwarta Rzeczpospolita”.

11.11

W Roku Marka Edelmana, roku setnej rocznicy Jego urodzin i dziesiątej rocznicy śmierci, nasz sprzeciw wobec nienawistnych haseł głoszonych w tzw. Marszu Niepodległości wyraziliśmy, przywołując Jego słowa: „Nienawiść jest łatwa, miłość wymaga wysiłku.” 11 i 12 listopada na ekranie w centrum Warszawy pokazywana była grafika z tymi słowami i zdjęciem Marka Edelmana.

13.11

Przewodnicząca Rady Programowej Otwartej Rzeczypospolitej Paula Sawicka wystąpiła w programie Barta Staszewskiego w Halo.Radio. Razem z Jakubem Kocjanem z Akcji Demokracji komentowali wydarzenia 11 listopada – pełen nienawiści tzw. Marsz Niepodległości oraz będący jego przeciwieństwem Marsz Antyfaszystowski pod hasłem „Za wolność waszą

i naszą”. Rozmowa dotyczyła ksenofobii, rasizmu, homofobii i naszych możliwości przeciwstawiania się tym zjawiskom.

14.11

W niemieckim magazynie internetowym „Heise” ukazał się artykuł Jensa Matterna dotyczący tzw. Marszu Niepodległości, organizowanego w Warszawie przez środowiska skrajnie prawicowe. Damian Wutke, sekretarz Zarządu Otwartej Rzeczypospolitej, w komentarzu podkreślał, że jest to marsz pełen nienawiści, niemający nic wspólnego ze świętowaniem odzyskanej niepodległości, a za szczególnie niepojęce uznał wykorzystanie symbolu różańca jako kastetu.

15.11

Z okazji obchodów Dnia Tolerancji prezes Zarządu OR Marek Gumkowski spotkał się z uczniami klas 4.–8. Szkoły Lauder-Morasha w Warszawie. Na spotkaniu opowiedział o celach i działaniach Stowarzyszenia, o Marku Edelmanie jako ideowym patronie OR, a także pokazał spoty filmowe propagujące tolerancję i ostrzegające przed językiem nienawiści.

18.11

Odbyło się spotkanie przedstawicieli Stowarzyszenia Otwarta Rzeczpospolita z goszczącymi w Polsce studentami nauk politycznych z izraelskiego Uniwersytetu Ben Guriona oraz Fundacji Konrada Adenauera. Stowarzyszenie reprezentowali Paula Sawicka – przewodnicząca Rady Programowej, Marek Gumkowski – prezes Zarządu oraz Gabi von Seltmann – pomysłodawczyni i realizatorka m.in. projektu wirtualnej „rekonstrukcji” Wielkiej Synagogi pt. „Wielka przywraca pamięć”. W trakcie spotkania przedstawiono misję i działalność Otwartej Rzeczypospolitej oraz zaprezentowano projekty i spoty promocyjne.

20 – 23.11

Na Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu odbył się IV Kongres Dydaktyki Polonistycznej. W jego ramach miał miejsce panel dyskusyjny „Inność, nie obcość” prowadzony przez członkinię naszego Stowarzyszenia prof. dr hab. Katarzynę Kuczyńską-Koschany (UAM, Poznań). Uczestnikami panelu byli: prof. dr hab. Zbigniew Benedyktowicz (Instytut Sztuki PAN, redaktor naczelny „Kontekstów”, Warszawa), Krzysztof Czyżewski (Fundacja Pogranicze, Sejny), Marek Gumkowski (prezes Zarządu Otwartej

Rzeczpospolitej), prof. dr hab. Piotr Mitzner (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa) oraz Paula Sawicka (przewodnicząca Rady Programowej Otwartej Rzeczpospolitej).

21.11

W liście do ks. Pawła Walkiewicza – Dyrektora Katolickiego Centrum Kultury „Dobre Miejsce” napisaliśmy: „Z wielkim niepokojem odebraliśmy informacje o planowanym na 25 listopada 2019 roku, w Katolickim Centrum Kultury «Dobre Miejsce» spotkaniu promującym książkę Wojciecha Sumlińskiego *Powrót do Jedwabnego*. Plakaty promujące to spotkanie, które pojawiły się w Warszawie, jednoznacznie wskazują na charakter zapowiadanego spotkania, a ten nosi znamiona negacjonizmu i rewizjonizmu Holokaustu, czyli kłamstwa oświęcimskiego. Dlatego zwracamy się do Księdza Dyrektora z prośbą o nieangażowanie Katolickiego Centrum Kultury w spór, który negatywnie odbije się na wizerunku Kościoła katolickiego w Polsce” –. List w imieniu Stowarzyszenia Otwarta Rzeczpospolita podpisali: Paula Sawicka – przewodnicząca Rady Programowej, Marek Gumkowski – prezes Zarządu oraz Magdalena Czyż – wiceprezesa Zarządu. Katolickie Centrum Kultury wycofało się z umowy dotyczącej użyczenia lokalu na spotkanie, również trzy następne próby organizacji spotkania skończyły się fiaskiem z powodu odmowy zarządzających lokalami. Ostatecznie spotkanie odbyło się w Domu Dziennikarza przy ul. Foksal.

27.11

W Muzeum POLIN, ogłoszono zwycięzców Konkursu „Poznajmy się”. Dyplomy i nagrody wręczyli przedstawiciele Kapituły i organizatorów, wśród których były członkinie Stowarzyszenia OR: Krystyna Starczewska, Irena Wóycicka (wiceprezesa Zarządu), Barbara Weigl, Maja Komorowska i Anna Komorowska oraz przedstawiciele partnerów Konkursu, m.in. Fundacji BNP Paribas i Kulczyk Foundation, a także darczyńcy. Stowarzyszenie przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii Otwarta Rzeczpospolita było jednym z patronów honorowych konkursu. W spotkaniu wziął też udział prezes Zarządu OR Marek Gumkowski.

W spotkaniu podsumowującym ogólnopolski konkurs dla dzieci i młodzieży szkolnej „Poznajmy się!” wzięło udział 300 osób, w tym finaliści, laureaci, realizatorzy wyróżnionych projektów wraz z opiekunami, jak również przedstawiciele wielu organizacji wspierających Konkurs.

06.12

W Teatrze Polskim odbyła się debata z cyklu „Zderzenia”. Organizatorzy – British Alumni Society oraz Onet.pl – postawili do dyskusji tezę „Faszyzm idzie”. Głosy „za” przedstawili: Paula Sawicka, Magdalena Środa oraz Bogusław Wołoszański. Głosy „przeciw” reprezentowali: Agaton Koziński, Krystyna Krzekotowska oraz Arkadiusz Stempin. Całość poprowadził Grzegorz Nawrocki.

„Faszyzm może być rozumiany na wiele sposobów. Nie ma tu czasu na omawianie jego definicji. Ale musimy powiedzieć, że gdy jedni używają słowa «faszyzm» do opisu wydarzeń w dzisiejszej przestrzeni publicznej, inni się oburzają, traktując to jak nadużycie, kamień obraży. Kamień ciężki Holokaustem i innymi zbrodniami II wojny światowej. Bez względu na definicje to obciążenie jest nieusuwalne. Nie oznacza to jednak, że mówienie o faszyzmie jest uprawnione, dopiero gdy zdarzy się najpotworniejsze. Faszyzmu nie opisujemy w kategoriach «jest – nie ma». Przyjmijmy, że to przede wszystkim proces, faszyzm kroczący. I tak rozumiem tezę, której mam bronić, skoro brzmi ona: IDZIE FASZYZM” – mówiła Paula Sawicka w swoim wystąpieniu.

Warszawa, 2 marca 2020 roku